

stephanie land

maid

**HARD WERKEN, WEINIG VERDIENEN EN
DE KRACHT VAN EEN MOEDER**

Met een voorwoord van
Barbara Ehrenreich

Spectrum

*Voor Mia:
Welterusten
Ik hou van je
Tot morgen.
– Mama*

Inhoud

Voorwoord	11
-----------	----

deel een

1. Het huisje	17
2. De caravan	30
3. Voorlopige huisvesting	38
4. Het Fairgrounds-appartement	50
5. Zeven verschillende soorten overheidssteun	60
6. De boerderij	75
7. De laatste baan op aarde	86
8. Het pornohuis	96
9. De verhuizingsschoonmaak	105
10. Henry's huis	122

deel twee

11. De studio	137
12. Minimalist	146
13. Wendy's huis	155
14. Het huis met de planten	164
15. Het huis van de chef-kok	173

16. Donna's huis	183
17. Over drie jaar	191
18. Het verdrietige huis	198
19. Lori's huis	210
20. 'Hoe doe je dat toch?'	227
21. Het huis met de clowns	239
22. Stilleven met Mia	253

deel drie

23. Het beter doen	265
24. Het huis aan de baai	277
25. Degene die het hardst werkt	285
26. Het huis van de hamsteraar	293
27. We zijn thuis	307

Dankwoord	317
-----------	-----

Ik heb geleerd dat een baan hebben
niet hetzelfde is als een leven hebben.

– Maya Angelou

Voorwoord

Welkom in de wereld van Stephanie Land

Als je de waarheid wilt weten, moet je alle stereotypen van huishoudelijk personeel, alleenstaande ouders en beelden van armoede die de media je laten zien, vergeten. Stephanie werkt hard en is ‘welbespraakt’ – het neerbuigende woord van de elite voor mensen van wie ze niet verwachtten dat ze intelligent konden zijn omdat ze geen hoge opleiding hebben. *Maid* gaat over haar reis als moeder; ze probeert een veilig thuis en veilig leven voor haar dochter Mia te creëren, terwijl ze overleeft op verschillende soorten overheidssteun en het erbarmelijk lage loon dat ze als werkster verdient.

‘*Maid*’ is een woord dat doet denken aan dienbladen, gesteven uniformen, *Downton Abbey*. Maar in werkelijkheid bestaat het leven van schoonmaaksters uit vuil en poepvlekken. Ze halen schaamhaar uit onze doucheputjes en zien letterlijk en figuurlijk onze vuile was. En toch blijven ze onzichtbaar – ze worden vergeten door de politiek en het beleid in ons land en we kijken op ze neer. Ik weet dat omdat ik heel kort hetzelfde leven heb geleefd toen ik slecht betaalde baantjes had terwijl ik aan mijn boek *Nickel and Dimed* werkte. In tegenstelling tot Stephanie kon ik altijd teruggaan naar mijn veel comfortabeler leven als schrijver. En ook hoefde ik geen kind te onderhouden. Mijn kinderen waren al volwassen en wilden helemaal

niet met me op een woonwagenvanpark wonen als onderdeel van een of andere gekke journalistieke onderneming. En dus weet ik wat het inhoudt om huizen schoon te maken – de uitputting en de minachting waarmee ik te maken kreeg als ik mijn bedrijfsschort met daarop *The Maids International* in het openbaar aanhad. Maar ik kon me alleen maar voorstellen welke zorgen mijn collega’s hadden en hoe groot hun wanhoop was. Net als Stephanie waren de meeste vrouwen alleenstaande moeders die huizen schoonmaakten om te overleven en zich de hele dag het hoofd braken over de kinderen die ze soms in een moeilijke situatie moesten achterlaten om aan het werk te kunnen gaan.

Als je geluk hebt gehad, heb je nooit in Stephanies wereld hoeven leven. In *Maid* zul je zien dat die wereld wordt beheerst door gebrek. Er is nooit genoeg geld, en soms niet genoeg te eten. Pindakaas en Japanse noedelsoep zijn de belangrijkste voedingsmiddelen en McDonald’s is een zeldzame traktatie. In die wereld is niets betrouwbaar – auto’s niet, mannen niet, huisvesting niet. Voedselbonnen zijn een belangrijk hulpmiddel om te kunnen overleven, en je kunt alleen maar je vuisten ballen om de nieuwe wetgeving dat mensen moeten gaan werken om voedselbonnen te kunnen krijgen. Zonder die overheidssteun kunnen deze arbeiders, alleenstaande ouders en anderen niet overleven. Het zijn geen aalmoezen. Net als wij allemaal willen deze mensen een stabiele basis in onze samenleving.

Het pijnlijkst van Stephanies wereld is misschien nog wel de vijandigheid van degenen die meer geluk hebben gehad. Dit is klassenvooroordeel, vooral gericht tegen handarbeiders die vaak als moreel en intellectueel inferieur worden gezien vergeleken met mensen die een pak dragen of achter een bureau zitten. In de supermarkt kijken anderen kritisch in haar winkelwagentje als ze met voedselbonnen betaalt. Een oudere man roept luidkeels: ‘Graag gedaan!’ alsof hij haar boodschap

pen zelf heeft betaald. Die mentaliteit gaat nog veel verder dan die waar Stephanie mee te maken kreeg; een groot deel van onze maatschappij heeft dezelfde overtuiging.

Het verhaal van Stephanies wereld lijkt naar een rampzalige instorting te leiden. Ten eerste is daar de fysieke slijtage die erbij hoort als je zes tot acht uur per dag dingen tilt, stofzuigt en schrobt. Bij het schoonmaakbedrijf waar ik voor werkte, leken al mijn collega's boven de negentien jaar te lijden aan een vorm van spierziekte – rugpijn, schouderblessures en problemen met knieën en enkels. Stephanie slikt een onrustbarende hoeveelheid iboprufen per dag. Op een gegeven moment staart ze begerig naar de opiaten in de badkamer van een klant, maar geneesmiddelen op recept zijn voor haar geen optie, evenmin als massages, fysiotherapie of een specialist in pijnbeheersing.

Naast, of vervlochten met de lichamelijke uitputting van haar levensstijl, heeft Stephanie nog te maken met emotionele uitdagingen. Ze is hét voorbeeld van de veerkracht die arme mensen volgens psychologen hebben. Als ze een hindernis tegenkomt, bedenkt ze hoe ze verder kan gaan. Maar soms lijken alle hindernissen te veel te worden. Het enige wat haar op de been houdt is haar oneindige liefde voor haar dochter – het heldere licht dat het hele boek opluistert.

Het is echt geen spoiler als ik zeg dat dit boek een 'happy ending' heeft. In alle jaren waar ze in dit boek over schrijft, is Stephanie steeds de wens blijven koesteren om schrijfster te worden. Ik ontmoette haar jaren geleden, toen ze nog maar pas begon. Naast schrijfster ben ik ook oprichtster van het *Economic Hardship Reporting Project*, een organisatie die kwalitatief goede journalistiek over economische ongelijkheid promoot, vooral door mensen die zelf moeite hebben om de touwtjes aan elkaar te knopen. Stephanie stelde ons een vraag, en wij pakten het op; we hielpen haar met pitches, schaafden haar kladversies wat bij en zorgden voor de beste aandacht die we konden krijgen, bijvoorbeeld in de *New York Times* en de *New York Re-*

view of Books. Zij is precies het soort mens waar wij voor bestaan – een onbekende schrijfster uit de arbeidersklasse die alleen maar een klein zetje nodig had om haar carrière op te starten.

Als dit boek je inspireert – en dat zou zomaar eens het geval kunnen zijn – bedenk dan eens dat het bijna niet geschreven zou zijn. Stephanie had toe kunnen geven aan de wanhoop of de uitputting, of ze had tijdens haar werk zo veel letsel kunnen oplopen dat ze gehandicapt was geworden. Denk ook eens aan alle vrouwen die om bovengenoemde redenen nooit hun verhaal zullen kunnen vertellen. Stephanie herinnert ons eraan dat er miljoenen van deze vrouwen zijn, elk op hun eigen manier een heldin, wachtend op ons luisterend oor.

– Barbara Ehrenreich

deel een

1

Het huisje

Mijn dochter leerde lopen in een opvangtehuis voor daklozen.

Het was op een middag in juni, de dag voor haar eerste verjaardag. Ik zat op de versleten loveseat van de opvang en hield een oude digitale camera vast om haar eerste stapjes te filmen. Mia's haar vol klitten en haar smal gestreepte onesie vormden een grote tegenstelling met de vastberadenheid in haar bruine ogen terwijl ze haar tenen strekte en omkrulde om in balans te blijven. Van achter de camera keek ik naar de vouwtjes bij haar enkels, de rolletjes van haar bovenbenen en haar ronde buikje. Ze keuvelde wat terwijl ze op blote voetjes over de tegelvloer naar me toe kwam. Het vuil van jaren zat in die tegels vast. Ook al schrobde ik het nog zo hard, ik zou die vloer nooit schoon kunnen krijgen.

Het was de laatste dag van ons negentig dagen durende verblijf in een huisje aan de noordkant van de stad, dat ons was toegewezen door de woningstichting voor daklozen. Hierna zouden we in een overgangshuis gaan wonen – een oud, vervalLEN appartementencomplex met betonnen vloeren dat ook dienstdeed als opvang. Ook al wist ik dat het een tijdelijk adres was, toch had ik mijn best gedaan om er een thuis van te maken voor mijn dochter. Ik had een geel laken over de loveseat gelegd, niet alleen om de bedreigende witte muren en grijze

vloeren wat warmer te maken, maar ook om in een donkere tijd iets helders en vrolijks te hebben.

Ik had een kleine kalender aan de muur bij de voordeur gehangen, die vol stond met afspraken met maatschappelijk werkers bij organisaties waar ik hulp kon krijgen. Ik had elke steen al omgekeerd, door elk raam van elke hulpinstelling van de overheid gegluurd en in lange rijen gestaan van mensen die op goed geluk mappen vol papieren hadden meegenomen om te kunnen bewijzen dat ze geen werk hadden. Ik was totaal overweldigd door de hoeveelheid werk die ervoor nodig was om te bewijzen dat ik arm was.

We mochten geen bezoek hebben – eigenlijk mochten we helemaal nergens veel van hebben. We hadden één tas vol persoonlijke bezittingen. Mia had één mandje speelgoed. Ik had een klein stapeltje boeken dat ik op de planken tussen het woongedeelte en de keuken had gezet. Er stond een ronde tafel waaraan ik Mia's kinderstoel vasthaakte en een stoel waarop ik zat als ik toekeek hoe ze at. Zelf dronk ik vaak koffie om mijn honger te onderdrukken.

Toen ik Mia die eerste stapjes zag zetten, probeerde ik niet naar de groene doos achter haar te kijken waarin ik de documenten bewaarde die te maken hadden met mijn gevecht met haar vader om de voogdij. Ik probeerde me op haar te concentreren en tegen haar te glimlachen alsof alles prima ging. Als ik de camera had omgedraaid, zou ik mezelf niet hebben herkend. Op de paar foto's die er van mij waren leek ik wel iemand anders, want ik was zo mager als ik waarschijnlijk mijn hele leven nog niet was geweest. Ik werkte parttime als tuinvrouw en snoeide een aantal uren per week struiken, vocht tegen verwilderde braamstruiken en haalde piepkleine grassprietjes weg van plekken waar ze niet hoorden te zijn. Soms maakte ik de vloeren en toiletten schoon van huizen waarvan ik de eigenaren kende, vrienden die hadden gehoord dat ik in grote geldnood zat. Ze waren niet rijk, maar deze vrienden hadden een fi-

nanciële buffer en ik niet. Als zij een keer geen loon zouden krijgen zou dat ongemakkelijk zijn, maar niet het begin van een serie gebeurtenissen die ertoe zouden leiden dat ze in een daklozenopvang terecht zouden komen. Zij hadden ouders of andere familieleden die konden bijspringen. Ik had dat niet. Mia en ik waren alleen.

Op de intakeformulieren van de woningstichting werd gevraagd naar mijn doelen voor de komende maanden. Ik had ingevuld dat ik wilde proberen om er iets van te maken met Mia's vader Jamie. Ik dacht dat het wel zou lukken als ik hard genoeg mijn best deed.

Soms stelde ik me voor dat we een echt gezin waren – een vader, moeder en een prachtig dochttertje. Ik hield me vast aan die dromen alsof het een touwtje was dat aan een enorme ballon vastzat. Met die ballon zweefde ik over de mishandeling door Jamie heen, en over alles wat ik als alleenstaande moeder miste. Als ik dat touwtje vast zou houden zou ik overal overheen drijven. Als ik me maar concentreerde op het beeld van het gezin zoals ik dat wilde, kon ik doen alsof de slechte dingen niet echt waren, alsof dit leven tijdelijk was en geen nieuw bestaan.

Mia kreeg nieuwe schoenen voor haar verjaardag. Ik had er een maand voor gespaard. Ze waren bruin met roze en blauwe vogeltjes erop geborduurd. Ik stuurde, net als een normale moeder, uitnodigingen rond en nodigde Jamie ook uit. Alsof we een normaal stel co-ouders waren. Het feestje vond plaats bij een picknicktafel met uitzicht op zee, op een groene heuvel in het Chetzemoka Park in Port Townsend, de stad in de staat Washington waar we woonden. Er zaten glimlachende mensen op dekens die ze mee hadden genomen. Ik had limonade en muffins gekocht met het geld dat ik nog overhad van mijn voedselbonnen voor die maand. Mijn vader en grootvader hadden allebei twee uur gereisd, elk vanuit een andere richting, om erbij te kunnen zijn. Mijn broer kwam, en een paar vrienden. Een

van hen had een gitaar bij zich. Ik vroeg een vriendin om foto's van Mia, Jamie en mij te maken, omdat het maar zo zelden voorkwam dat we met z'n drieën bij elkaar waren. Ik wilde dat Mia een mooie herinnering zou krijgen om op terug te kijken. Maar op de foto's zag Jamie er ongeïnteresseerd en boos uit.

Mijn moeder was met haar man William helemaal vanuit Londen gekomen – of vanuit Frankrijk, of waar ze op dat moment ook woonden. De dag na het feestje kwamen ze – zonder zich aan de regels wat bezoek betreft te storen – naar de opvang om me te helpen met de verhuizing naar het overgangshuis. Ik keek wat verwonderd naar hun kleding – William in een zwarte skinny jeans, zwarte trui en zwarte laarzen en mijn moeder in een zwart-wit gestreepte jurk die te strak om haar ronde heupen zat, een zwarte legging en lage Converse schoenen. Ze zagen eruit alsof ze ergens een espressootje gingen drinken, niet alsof ze gingen helpen met verhuizen. Ik had nog niemand laten zien waar we woonden, en dus leek ons huisje, ons thuis, door hun Britse accent en Europese kleren voor mijn gevoel nog vierer.

William leek verbaasd te zijn dat we alleen maar een plunjezak meenamen. Hij pakte hem op en ging ermee naar buiten, en mam volgde hem. Ik draaide me nog even om voor een laatste blik op die vloer, en dacht aan die keren dat ik hier boeken zat te lezen op de loveseat en aan Mia die in haar mandje speelgoed zat te rommelen of in de ingebouwde lade onder het tweepersoonsbed zat. Ik was blij dat ik weg kon, maar dit was wel een moment om stil te staan bij wat ik had overleefd, een bitterzoet vaarwel aan de moeilijke plek waar we waren begonnen.

De helft van de bewoners in ons nieuwe appartementengebouw, het Northwest Passage Transitional Family Housing Program, kwamen net als ik uit een daklozenopvang, maar de andere helft bestond uit mensen die net uit de gevangenis kwamen. Het moest een verbetering zijn ten opzichte van de opvang, maar ik miste de rust van het huisje meteen al. Hier, in dit

gebouw, had ik het gevoel dat iedereen, zelfs ikzelf, mijn werkelijkheid kon zien.

Mam en William stonden achter me toen ik naar de deur van ons nieuwe tehuis liep. Ik had moeite met de sleutel en zette de doos neer om beter aan de deur te kunnen morrelen; eindelijk konden we naar binnen. ‘Nou, het is hier in elk geval veilig,’ grapte William.

We liepen een smalle hal in. De voordeur was tegenover de badkamer. Ik zag meteen dat er een bad was waarin Mia en ik samen een bad konden nemen. We hadden al een hele tijd niet de luxe van een badkuip gehad. De twee slaapkamers lagen aan de rechterkant. Ze hadden allebei een raam aan de straatkant. De keuken was zo klein dat de deur van de koelkast tegen de kastjes ertegenover stootte als je hem opendeed. Ik liep over de grote, witte vloertegels die me aan de vloer van de opvang deden denken en deed de deur naar een kleine veranda open. Ik kon er net met gestrekte benen zitten.

Julie, mijn maatschappelijk werkster, had me dit appartement twee weken daarvoor snel even laten zien. Het laatste gezin dat hier had gewoond was 24 maanden gebleven, de maximaal toegestane periode. ‘Je hebt geluk dat dit appartement vrijkwam,’ zei ze. ‘Vooral omdat je niet langer in de opvang kon blijven.’

Toen ik Julie voor het eerst ontmoette, zat ik tegenover haar te stotteren in mijn pogingen antwoord te geven op vragen over mijn plannen en hoe ik dacht mijn kind bescherming te kunnen bieden. Hoe ik dacht financieel stabiel te worden. Welk werk ik kon doen. Julie leek te begrijpen hoe verward ik was en gaf me raad omtrent volgende stappen. Een verhuizing naar een sociale huurwoning leek mijn enige optie te zijn. Het moeilijkste was om een gaatje te vinden. Er waren advocaten bij het Domestic Violence and Sexual Assault Services Center die een beschermde plek vrijhielden voor slachtoffers die nergens naartoe konden, maar ik had geluk gehad toen de woningstich-

ting me mijn eigen plekje en een weg naar stabiliteit aanbood.

Tijdens die eerste afspraak hadden Julie en ik een vier pagina's lange lijst met regels doorgewerkt, regels waaraan ik me moest houden om in die opvang te kunnen verblijven.

De gasten begrijpen dat dit een noodopvang is; het is NIET uw huis.

Er kan te allen tijde van u worden gevraagd een URINETEST te ondergaan.

Er zijn GEEN bezoekers toegestaan in het opvangtehuis.

Er worden GEEN UITZONDERINGEN gemaakt.

Julie legde me uit dat er sowieso steekproeven zouden worden gedaan, zodat de minimale huishoudelijke klusjes, zoals afwassen, geen eten op het aanrecht achterlaten en de vloer schoonhouden, ook echt werden gedaan. Ik gaf weer toestemming voor urinetests, inspecties en de avondklok van tien uur. Zonder toestemming mochten er geen gasten blijven logeren, en met toestemming niet langer dan drie dagen. Alle veranderingen in inkomen moesten meteen worden gemeld. Er moest elke maand een gedetailleerde verklaring worden afgelegd over het geld dat binnenkwam en waaraan – en waarom – het werd uitgegeven.

Julie was altijd aardig en bleef glimlachen wanneer ze praatte. Ik vond het fijn dat ze niet dat afgezaagde, saaie uiterlijk had dat andere maatschappelijk werkers van overheidsinstellingen hadden. Ze behandelde me als een mens en stopte haar korte, koperrode haar achter haar oren als ze iets zei. Maar mijn gedachten bleven hangen bij het feit dat ze zei dat ik ‘geluk had’. Dat gevoel had ik niet. Ik was dankbaar, maar geluk hebben? Nee. Niet als ik naar een plek verhuisde waar ze regels hadden die suggereerden dat ik verslaafd of smerig was, of mijn leven zo had verprutst dat ik een avondklok en plastests nodig had.

Arm zijn, een leven van armoede leiden, leek veel op een proeftijd – en mijn misdaad was dat ik niet genoeg middelen had om te overleven.

William, mam en ik haalden in een redelijk tempo mijn spullen uit de bestelauto die ik had geleend en zetten ze bij de trap naar mijn appartement op de eerste verdieping neer. We hadden de spullen uit de opslag gehaald die mijn vader voor me had gehuurd voor ik naar het huisje verhuisde. Mam en William hadden veel te mooie kleren aan en dus had ik ze een t-shirt aangeboden, maar dat hadden ze geweigerd. Mam was al zo lang ik me kon herinneren te zwaar geweest, behalve in de periode toen ze van mijn vader scheidde. Ze zei dat ze was afgevallen omdat ze het Atkins-dieet had gedaan, maar pap ontdekte later dat haar plotselinge motivatie om naar de sport school te gaan niet door de fitness kwam maar dat ze een verhouding had en opeens wilde ontsnappen aan de beperkingen die ze had omdat ze echtgenote en moeder was. Haar metamorfose betekende dat ze uit de kast kwam of dat ze zich bewust werd van het leven dat ze altijd had gewild, maar voor haar gezin had opgegeven. En ik had het gevoel dat ze opeens een vreemde voor me werd.

In het voorjaar waarin mijn broer Tyler van de middelbare school kwam, scheidten mijn ouders en mam verhuisde naar een appartement. Tegen Thanksgiving was ze enorm afgevallen en had ze haar haar laten groeien. We gingen samen naar een bar, en ik zag haar mannen zoenen die net zo oud waren als ik, waarna ze in een zitje in een restaurant van haar stokje ging. Ik geneerde me, maar later veranderde dat gevoel in een verlies waarvan ik niet wist hoe ik erom moest rouwen. Ik wilde mijn moeder terug.

Mijn vader was ook een poosje in een nieuw gezin opgegaan. De vrouw met wie hij meteen na de scheiding omging, was ja-loers en had drie jongens. Ze vond het niet leuk als ik langs-

kwam. ‘Pas goed op jezelf,’ zei hij op een keer na een ontbijt in een Denny’s in de buurt van hun huis.

Mijn ouders waren verdergegaan, maar hadden van mij een emotionele wees gemaakt. Ik zwoer om nooit zo veel fysieke en emotionele ruimte tussen Mia en mij te laten bestaan.

Nu ik naar mam staaarde, die met een Engelse man was getrouwd die maar zeven jaar ouder was dan ik, zag ik dat ze een aantal maten was gegroeid en dikker was dan ik haar ooit had gezien – zo veel dat ze niet op haar gemak leek te zijn in haar lichaam. Ik kon niet anders dan naar haar staren terwijl ze naast me stond en met een nagebootst Brits accent praatte. Ze was ongeveer zeven jaar geleden naar Europa verhuisd en ik had haar sindsdien nog maar een paar keer gezien.

Toen ik ongeveer de helft van mijn dozen met boeken had verhuisd, begon ze erover dat ze zo’n zin had in een hamburger. ‘En een biertje,’ voegde ze er nog aan toe toen we elkaar weer op de trap tegenkwamen. Het was nog maar amper twaalf uur ’s middags, maar zij stond in de vakantiemodus en dus begon ze al vroeg met drinken. Ze stelde voor dat we naar Sirens zouden gaan, een bar in het centrum met een terras. Het water liep me in de mond. Ik was al maanden niet uit eten geweest.

‘Ik moet straks werken, maar ik kan wel,’ zei ik. Ik maakte één keer per week een peuterspeelzaal schoon voor een vriendin en verdiende daar 45 dollar mee. Ik moest de bestelwagen ook nog ophalen en daarna Mia, die bij Jamie was.

Die dag ruimde mam zelf een aantal enorme bakken vol van haar eigen spullen op – oude foto’s en prullen die ze in de garage van een vriendin had opgeslagen. Dat nam ze allemaal mee naar mijn nieuwe plek en gaf het mij cadeau. Ik nam het met een gevoel van heimwee aan, als een soort bewijs van het leven dat we ooit samen hadden gehad. Ze had elke schoolfoto, elke foto van Halloween bewaard. Ik met de eerste vis die ik had gevangen. Ik met bloemen na mijn eerste schoolmusical. Mam had in het publiek gezeten, ze had geglimlacht en een camera

omhooggehouden. En nu, in mijn appartement, zag ze me alleen nog maar als een andere volwassene, een gelijke, terwijl ik me op dat moment meer verloren voelde dan ooit. Ik had mijn familie nodig. Ik had het nodig dat ze knikten, glimlachten en me verzekerden dat het allemaal goed zou komen.

Toen William naar het toilet ging, ging ik naast mijn moeder op de vloer zitten. 'Hey,' zei ik.

'Ja?' antwoordde ze, alsof ik haar iets vroeg. Ik had altijd het gevoel dat ze bang was dat ik haar om geld zou vragen, maar dat deed ik nooit. William en zij leidden een sober leven in Europa; ze verhuurden Williams flat in Londen en woonden in een cottage in Frankrijk, dicht bij Bordeaux, waar ze een bed and breakfast van wilden maken.

'Ik vroeg me af of we misschien wat tijd met zijn tweetjes door zouden kunnen brengen,' zei ik. 'Alleen jij en ik.'

'Steph, ik denk echt dat dat niet juist zou zijn.'

'Waarom?' vroeg ik, en ging rechtop zitten.

'Nou ja, ik bedoel: als je tijd met mij wilt doorbrengen, zul je moeten accepteren dat William daar ook bij is,' antwoordde ze.

Op dat moment kwam William weer naar ons toe. Hij snoot zijn neus luidruchtig in zijn zakdoek. Zij greep zijn hand vast en keek me met opgetrokken wenkbrauwen aan, alsof ze er trots op was dat ze die grens had gesteld.

Het was geen geheim dat ik William niet mocht. Toen ik een paar jaar daarvoor bij ze op bezoek was geweest in Frankrijk, hadden William en ik een flinke ruzie gehad, waardoor mijn moeder zo van streek raakte dat ze in de auto ging zitten huilen. Nu ze bij mij waren, wilde ik de relatie met mijn moeder graag herstellen, maar niet alleen als iemand die me kon helpen voor Mia te zorgen. Ik hunkerde naar een moeder, iemand die ik kon vertrouwen en die me onvoorwaardelijk zou accepteren, ook al woonde ik in een daklozenopvang. Als ik een moeder had om mee te praten, zou zij misschien kunnen uitleggen wat er met me gebeurde, of het gemakkelijker kunnen maken,